

Sammenfatning af optællinger af hættemåge og andre vandfugle i Gartnerimosen i maj, juni og juli 2020

Antallet af hættemåger er optalt med håndkikkert (10x) fra de offentlige stier omkring mosen d. 7. og 21. maj (tællinger ved solopgang), samt d. 8 og 24. juni (tællinger både ved solopgang og solnedgang) og afslutningsvis d. 13. juli (tællinger ved solopgang, midt på dagen samt ved solnedgang).

Antallet af hættemåger ved morgentællingerne faldt generelt i løbet af optællingsperioden – således fra 340 til 19. Ved aftentællingerne i juni, hvor hættemågerne koncentrerede sig i området i forbindelse med natrast, var antallet højere end ved den tilsvarende morgentælling. Tællingerne d. 8. juni giver et fingerpeg om, at antallet kan variere meget, selv inden for én dag (210 om morgenen henholdsvis 485 om aftenen). Ved de tre optællinger d. 13. juli var antallet under 50 og størst midt på dagen. Detaljer omkring de enkelte tællinger er beskrevet i bilag 1.

Raste- og fourageringsområder for hættemåge findes omkring mosen med de største antal typisk observeret på den vestlige side af mosen (Figur 1). Nogle af de hættemåger, der raster på land i Gartnerimosens randområder, er sandsynligvis ikke-ynglende individer, der holder til i nærheden af kolonien. Dette er formentlig endnu mere udpræget i Bjergnæs Mose, hvor få reder er observeret i forhold til totalantallet af (rastende) fugle. Så man skal næppe tolke alle hættemåger, man ser i området, som ynglefugle.

De ynglende hættemåger anlagde deres reder i bevoksningerne ude i mosen (figur 1). Antallet af reder blev optalt på afstand med teleskop (25x) fra de omkringliggende stier (se opgørelsesmetode i bilag 2). Dette kombineret med et stadigt kraftigere bladdække i løbet af optællingsperioden gør, at antallet af reder formentlig er undervurderet. Flest reder, 106, blev registreret d. 21. maj.

Meget tyder på, at ynglesuccessen hos hættemåge var ringe, idet der kun er observeret op til 3 udflyjende ungfugle (d. 13. juli). Det har ikke været muligt at fastslå den præcise årsag til den ringe ynglesucces. Prædation er en mulighed. Potentielle landprædatorer der svømmer godt er fx mink, mårhund og rotter. Ræv svømmer normalt ikke, men nogle steder i landet er der alligevel eksempler på individer, der udviser en sådan adfærd. Det er ikke utænkeligt, at en hættemågekoloni kunne udgøre et så fristende fødesøgningsområde med mulighed for stor gevinst, at en ræv ville give sig i kast med en svømmetur ud til en koloni. Derudover kunne man forestille sig, at krager, skader og visse rovfugle kunne gå på rov i hættemågerederne. Musvåge og gråkrage er observeret i ynglekolonien i slutningen af yngleperioden (d. 13. juli), hvor mobning af disse potentielle prædatorer formentlig ikke er så intens. Der er naturligvis en del menneskelig aktivitet på stierne omkring Gartnerimosen og mere sjældent på parcellerne ned til mosen. Det generelle indtryk er dog, at hættemågerne kun i mindre omfang lader sig påvirke af dette. Fødemangel er beskrevet som en af årsagerne til hættemågernes generelle tilbagegang i Danmark. Hvis det er tilfældet vil dette bl.a. virke gennem dårlig ynglesucces.

Ved supplerende tællinger i den nærtliggende Bjergnæs Mose er der registreret op til ca. 150 hættemåger og 19 reder (d. 21. maj).

Gartnerimosen tiltrækker en række andre ynglende og rastende vandfugle. Ud fra observationerne (se bilag 1) er antallet af ynglepar for de enkelte arter vurderet.

Ynglefugle: Toppet Lappedykker 1 par (1 unge), Sorthalset Lappedykker 4-5 par (3 par vurderet til at have fået unger), Knopsvane 1 par (8 unger), Grågås 5 par (4 par med unger), Gråand ca. 5 par (1 hun set med ællinger), Grønbenet Rørhøne 1 par, Blishøne 4 par (3 par med unger), Troland 1 par? – arten yngler sent, Isfugl 1 par.

Blandt de rastende vandfugle er det især de svingfjersfældende grågæs i juni (op til 135), man lægger mærker til. Ingen af de øvrige rastende vandfuglearter er registreret med mere end 50 individer.

Ornitologer har i optællingsperioden indrapporteret til www.dofbasen.dk. under lokaliteten Sønder Mose. Nogle af de indrapporterede tal dækker formentlig ikke kun Gartnerimosen, men også Bjergnæs Mose.

Johnny Kahlert 28.07.2020

Figur 1. Omtrentlig placering af ynglekoloni af hættemåge (rød signatur) samt typiske raste- og fourageringsområder med større ansamlinger af hættemåge på land (blå signatur). Hættemågerne iagttages dog overalt i området.

Bilag 1.

Optælling af hættemåge og andre vandfugle i Gartnerimosen, Viborg

Dato: 7. maj 2020	Start: 05:10	Slut: 06:30	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 1 m/s	Skydække: 0/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	280	340	290	340
Antal reder^{**)}	83			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solopgang.

^{**)} Optalt med teleskop fra stier – antallet af reder antages derfor at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Toppet Lappedykker	2	1 par m. rugende fugl
Knopsvane	2	1 par m. rugende fugl
Grågås	29	5 adulte, 4 par m. 1, 3, 4 og 7 gæslinger, 1 rugende
Gråand	17	5 par, 6 hanner, 1 hun
Troldand	6	1 par, 4 hanner
Blishøne	3	Enlige fugle i forskellige områder af mosen
Isfugl	1	Sydlig ende

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Ingen

Optællingsskema

Dato: 21. maj 2020	Start: 05:47	Slut: 06:21	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 1 m/s	Skydække: 6/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	270	290	300	300
Antal reder^{**)}	106			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solopgang.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Toppet Lappedykker	1	Enlig fugl
Knopsvane	2	1 par m. rugende fugl
Grågås	84	67 adulte, 3 par m. 1, 3 og 6 gæslinger, 1 rugende
Gråand	8	4 par
Troldand	1	1 han
Grønbenet rørhøne	1	Enlig fugl i NØ-hjørne
Blishøne	7	3 par i territoriekampe i NØ-hjørne. Derudover enlig fugl i SØ-hjørne
Isfugl	1	Sydlig ende

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Udveksling af (få) hættemåger med Bjergnæs Mose registreret. Optælling af hættemåge her viste max. 152 fugle og 19 reder. Derudover også konstateret en rugende sølvmåge i Bjergnæs Mose.

Optællingsskema

Dato: 8. juni 2020	Start: 04:22	Slut: 04:45	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 0 m/s	Skydække: 8/8	Sigt: 500 m	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	210	210	170	210
Antal reder^{**)}	Ikke optalt			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solopgang.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Grågås	135	Svingfjersfældende
Isfugl	1	Sydlig ende

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Optælling afbrudt af tåge. Øvrige fugle ikke optalt bortset fra grågås og isfugl.

Optællingskema

Dato: 8. juni 2020	Start: 20:45	Slut: 22:10	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 2 m/s	Skydække: 8/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	415	465	485	485
Antal reder^{**)}	74			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solnedgang.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Toppet Lappedykker	1	
Sorthalset Lappedykker	9	1 par redebyggende
Fiskehejre	1	
Knopsvane	10	1 par + 8 pull.
Grågås	110	Svingfjersfældende
Gråand	20	16 hanner + 4 hunner
Troldand	3	
Grønbenet rørhøne	1	Enlig fugl i NØ-hjørne
Blishøne	14	1 adult ungeførende m. 8 pull. (sydende) + 5 ad.

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Opfølgende aftentælling. Tilflyvning af hættemåge til natrast i Gartnerimosen. Optælling af hættemåge i Bjernæs Mose viste max. 105 fugle. Derudover også konstateret en rugende sølvmåge i Bjernæs Mose.

Optællingsskema

Dato: 24. juni 2020	Start: 04:10	Slut: 05:10	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 0 m/s	Skydække: 0/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	160	150	150	160
Antal reder^{**)}	19			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solopgang.

^{**) Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.}

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Toppet Lappedykker	2	1 ad. + 1 pull.
Sorthalset Lappedykker	7	4 ad. rugende + 3 ad.
Grågås	135	Svingfjersfældende
Gråand	15	13 hanner + 2 hunner
Troldand	1	1 han i sydende – mulig "ventehan"
Grønbenet rørhøne	1	Hørt i NØ-hjørne
Blishøne	18	
Isfugl	1	

^{*) Registreringer under og efter hættemågetællinger}

Bemærkninger: Optælling af hættemåge i Bjergnæs Mose viste max. 40 fugle. Derudover også observeret et sølvmågepar med 1 stor unge i Bjergnæs Mose.

Optællingsskema

Dato: 24. juni 2020	Start: 22:00	Slut: 22:15	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 0 m/s	Skydække: 1/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	190	190	240	240
Antal reder^{**)}	Ikke optalt			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger omkring solnedgang.

^{**) Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.}

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Ikke optalt		

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Opfølgende aftenoptælling. To udflyjne ungfugle af hættemåge blev observeret i Gartnerimosen. Ved optælling af hættemåge i Bjergnæs Mose blev der registreret max. 90 fugle.

Optællingsskema

Dato: 13. juli 2020	Start: 04:50	Slut: 05:35	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 2 m/s	Skydække: 6/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	19	18	18	19
Antal reder^{**)}	1			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Toppet Lappedykker	1	
Sorthalset Lappedykker	14	1 par + 1 pull., 1 ad. + 2 pull., 1 ad. + 1 pull, 6 ad.
Knopsvane	7	1 par + 5 pull.
Grågås	29	
Gravand	3	
Gråand	53	1 hun + 7 pull., 45 ad.
Troldand	4	1 han, 3 ubest. indflyvende
Grønbenet Rørhøne	3	3 ad.
Blishøne	39	1 ad. + 6 store pull. (i sydende – formentlig samme kuld som observeret 24/6), 1 ad. + 2 små pull., 1 par + 2 store pull., 25 ad.
Isfugl	1	

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: En udføjlen ungfugl af hættemåge blev observeret i Gartnerimosen. Musvåge landede i hættemågernes hovedkoloni – efter et kort ophold blev den mobbet væk. I Bjergnæs Mose blev der ikke registreret hættemåge.

Optællingsskema

Dato: 13. juli 2020	Start: 13:15	Slut: 13:25	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 3 m/s	Skydække: 7/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer^{*)}	46	43	45	46
Antal reder^{**)}	Ikke optalt			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Vandrikse	1	Hørt
Øvrige arter ikke optalt		

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: Op til 3 udflyjne ungfugle af hættemåge blev observeret i Gartnerimosen. Gråkrage landede i periferien af hættekolonien og blev mobbet. I Bjergnæs Mose blev der registreret én hættemåge.

Optællingsskema

Dato: 13. juli 2020	Start: 22:05	Slut: 22:15	Obs.: Johnny Kahlert
Vind: 1 m/s	Skydække: 8/8	Sigt: 10 km+	Nedbør: 0

Hættemåge	1. tælling	2. tælling	3. tælling	Max. antal
Antal individer ^{*)}	3	2	2	3
Antal reder ^{**)}	Ikke optalt			

^{*)} Optælling gennemført som tre på hinanden flg. tællinger.

^{**)} Redekolonien optalt med teleskop fra stier fra forskellige vinkler – antallet af reder antages at være underestimeret.

Andre arter ^{*)}	Antal individer	Oplysninger om køn, alder og adfærd
Ikke optalt		

^{*)} Registreringer under og efter hættemågetællinger

Bemærkninger: I Bjergnæs Mose blev der ikke registreret hættemåge.

Bilag 2

Redeoptælling er foretaget fra de offentlige stier i området med teleskop (25x). Flg. principper er anvendt til opgørelsen af antallet af reder:

- Reder hvor der står adulte fugle ved siden af
- Tydelige reder uden aktivitet er medtaget, fordi rederne godt kan være aktive, men rugningen blot ikke er påbegyndt (maj og starten af juni).
- Tydeligt rugende fugle, hvor redemateriale kan ses
- "Siddende" fugle i koloniområdet hvor redematerialet ikke har kunnet iagttages, men som er tolket som rugende fugle. Dette er især forekommet i det, der antages at være hættemågernes kerneyngleområde. I dette delområde er der dog også andre tegn på yngleaktivitet fx at en del af de fugle, tolket som rugende, ikke letter ved forstyrrelse, og at fuglene efter forstyrrelse vender tilbage til dette område, samt at der ved alle tællinger har været "siddende" fugle i området.